

A Bereg-Szatmári-síkság az ország ÉK-i részén fekvő nagymúltú, változatos sorsú térség. *Napjainkban az értékelése meglehetősen széles skálán mozog.* Gazdasági elmaradottság, szegénység, magas munkanélküliség, csökkenő természetes szaporodás, elöregedő népesség és növekvő elvándorlás, gazdag kulturális örökség, élhető, kellemes, a múltat őrző települések, jelentős természeti erőforrások, adottságok, amelyekből igen kevés hasznosul, mindez egyszerre jellemzi a területet. *Céлом az volt,* hogy tudományos alaposággal, fejlődésében, ok-okozati kapcsolatok feltárásával bemutassam a térség természeti adottságait, társadalmi-gazdasági életének jellemzőit, s rávilágítsak azokra a lehetőségekre, amelyek a fenntartható fejlődést nagymértékben támogatják. A természeti adottságok értékelésekor kiemelt céлом volt a térség felszínfejlődését, képződményeit, morfológiai jellemzőit idő- és térbeli változásainak tükrében vizsgáljam, értékeljem.

A társadalmi-gazdasági élet értékelésének időhatárait 1945-től napjainkig jelöltem meg, mivelhogy közel hetven év alatt olyan alapvető átalakulások történtek, amelyek gyökeresen megváltoztatták a demográfiai viszonyokat, a politikai, a gazdasági élet szinte minden szegmensét. Úgy ítéljük meg, hogy a választott időszak elemző értékelése s annak eredménye nélkülözhetetlen lehet a térség fejlesztését tervező szakemberek számára, illetve az itt élők részére és a közvetlen környezetük adottságainak, értékeinek valóságghú megismerésében.

A térbeli keretet a mai természeti kistájak képezik. A társadalmi-gazdasági vizsgálatok során nehézséget jelentett, hogy a Bereg-Szatmári-síkság nem azonosítható közigazgatási területtel. Korábban négy, majd három járásnak – fehérgyarmati, mátészalkai, vásárosnaményi -, jelenleg négy kistérségnek – csengeri, fehérgyarmati, mátészalkai – a többségét alkotja. Három kistérség teljes egészében, egy, a mátészalkainak csak a kisebbik része tartozik a vizsgált területhez. Így legtöbbször községsoros adatok feldolgozásán keresztül juthattam el a térség általános képének, jellemzőinek megrajzolásához.

Mivel a vizsgált területen lévő kistérségek természeti-, társadalmi-gazdaságföldrajzi adottságaiban jelentős hasonlóságok, azonosságok vannak. Így azokat nem külön-külön vizsgáljuk, értékeljük, hanem témánként, fejezetenként összevontan, de rámutatva a települések, kistérségek jellemző különbségekre, egyedi sajátosságokra. Sajnos néhány témakörnél - szántóföldi növénytermesztésnél, az ipar ágazatainál – nem sikerült megszerezni a legfrissebb – a 200. év utáni – statisztikai adatokat, emiatt a vizsgálatok során a korábbi évtizedek adataira támaszkodhattam.

Vizsgálatom jelentős kutatási előzményekre támaszkodik. *A természeti földrajzi adottságok feltárásához nélkülözhetetlen forrásként használtam* Borsy Zoltánnak (1959, 1971, 1982, 1991), Félegyházi Enikőnek (1982, 2003), Lóki Józsefnek (2000, 2003), Szabó Józsefnek (3003), Frisnyák Sándornak (1988, 1993, 1999), Gööz Lajosnak (1999, 2006), Marosi Sándornak-Somogyi Sándornak (1990), Schweitzer Ferencnek (2003), Stefanovics Pálnak elemző, értékelő munkáját.

A térség társadalmi-gazdaságföldrajzi viszonyainak vizsgálatához alapvető információkhoz jutottam: Baranyi Béla (2006), Becsei József (1993, 1995, 1996, 2000, 2006), Beluszky Pál (1973, 1974, 2000, 2001), Boros László (1985, 1998, 2006), Ekéné Zamárdi Ilona (1995, 1998), Dövényi Zoltán (1985), Hajnal Béla (1975, 1984, 1997), Hanusz Árpád (1980, 1985, 1998, 2006), Erdős Ferenc (1998), Kókai Sándor (1999), Malakucziné Póka Mária (2001, 2003, 2005), Pristyák Erika (2006), Pók Judit (1996, 2000, 2006), Süli-Zakar István (1974, 1975, 1992, 1994, 1995, 1998, 2000, 2001), Sütő László (2006), Szepesi János (2006), Tóth József (1982, 1988) megjelent munkáiból. Számos egyéb tanulmány, könyv,

amely a Bereg-Szatmári-síkság területét érintő vizsgálataimban szemléleti, módszertani szempontból támogatták munkámat az irodalomjegyzékben kerül felsorolásra. A helyzetelemző, fejlődés folyamatát feltáró és szintézisre törekvő munkám során a fentiekén túl - nagymértékben építve a különböző statisztikai (népszámlálási, megyei statisztikai évkönyvek, mezőgazdasági összeírások, régió adatok stb.) adatbázisokra -, EU-s kiadványokra, kistérségi programokra, terepbejárások során szerzett tapasztalatokra, megfigyelésekre, közigazgatási, gazdasági vezetők közléseire, véleményeire. Állításaimat szöveges értékelésen túl ábrák - térképvázlatok, kartogramok, diagramok, grafikonok – táblázatok, fotók segítségével igyekeztem meggyőzővé, szemléletessé tenni. A térség SWOT-analízise során arra törekedtünk, hogy egyrészt koncentrált formában jelenítsük meg a helyzetelemzésünk következtetéseit, másrészt pedig az erősségek-lehetőségek és gyengeségek-veszélyek összevetésével rámutassunk a legfontosabbnak ítélt fejlesztési lehetőségekre.

Kilenc fejezetre tagolt munka - a teljesség igénye nélkül - egyben lezárja és összefoglalja a témában végzett több éven át folytatott kutatómunkámat. Összegezi az idevágó korábbi tanulmányaim eredményeit és egyben kapcsolódik a térség fejlesztési terveihez, amely további indítékot, lendületet ad a kutatások folytatásához.

A kötet elsősorban azoknak adhat segítséget, akik e térség természeti-, társadalmi-gazdaságföldrajzi adottságai, jellemzői iránt érdeklődnek, egyes jelenségeinek tudományos igényű feldolgozására törekednek. Érdeklődésre tarthat számot a földrajztanárok, agrárszakemberek körében, akiket munkakörül, hivatásuk valamilyen formában összeköt a Bereg-Szatmári-síksággal. A könyv társadalmi-gazdasági élettel foglalkozó fejezetek megállapításai, következtetései közvetlenül segítséget jelenthet a kistérségek terület- és településfejlesztésének tényeken nyugvó tervezéséhez. Végül a *kötetben közölt tények elősegítik az átalakuló települések valóságának megismerését és ezzel csökkenthetik az objektív megítélés bizonytalanságait és fogyatékoságait.*